

שלא ה"י בביתו מעלה בו מעל וכי' כי ה"י רגילים אינשי דלא מעלי לרבוס הצרה ולדבר עמה דברי שחוק וקלות ראש ושללו הב"ד ומחו בה וכי' סוף שנולד קטנות ומריבות בין הוגן וקרוב הדבר שמחמת זה הקול התקוטט בעלה עמה עד שהב"ד אם שלא חקרו הדבר אם י"י ממש בהקול אעפ"כ הכניסו שה"י ריחוק בדבר ונתגרשו וכעת רוצה המגרש להחזירה וטוען שמעולם לא ראה ממנה שום פריצות ובעת שמיחה בה שלא תניח לבעל על לבא לבייתה הטיבה אשר איננה חייבת בדבר וגם היא אינה רוצית בזה ושלא ברצונה ומה לה לעשות וכי' תברח מבייתה וכי' אם יש לחוש בזה לד"ן מוציא אשתו משום ש"ר וכבר ראה ר"מ הדעות בש"ע בזה רק שחשש לדעת ה"י דאפי' בלא אכר כלום נמי לא יחזיר. והנה בהשקפה הראשונה ה"י נ"ל דטעם ה"י"א ה"י אומדנא דמכוס כן הוא מוציאה וכל אומדנא ה"י כאלו התנה וכפל לכך לא יחזיר ואם נאמר כן ה"י נ"ל דין הדש לד"ן דה"י סדר הגט ואומר הבעל בכיבוד שמגרש בלי שום תנאי שבעולם א"כ בזה לכ"ע מותר להחזירה דלא שייך בזה לעו שה"י אומר שמגרש בלי שום תנאי מיהו באמת אין הטעם של ה"י"א כן רק הטעם ה"י מכה קנס שקנסו אותה שלא יהיו בנות ישראל פרוצות א"כ לא מהני מה שאומר שמגרש בלי תנאי מיהו לדינא נ"ל להקל חדא דכללא בידנו דבכ"ג שנזכר בש"ע דעה ראשונה בסתם ודעה שני' בשם י"א הלכה כדעה ראשונה וא"כ ה"י דעת המחבר להלכה בדעינן התנה ובפ"י לתנאי ובפרט דה"י י"א דס"ל דה"י"א בלא אמר כלום ה"י דעה ג' ודעת הרמב"ם יחידאי וגם לדעת הרמב"ם כתב בט"ו דנ"י"ב בעינן שיאמר לה קודם גרושין שמשום זה הוא כגרשה ואף דאפשר דכאן אמר לה כן מ"מ בזה כל אדם נאמן על עצמו ונאמן לומר שלא אמר לה שמשום זה מגרשה. ועו"ל דאף לטעם הש"ס והרמב"ם לדעה זו דה"י משום פריצות י"ל היינו דוקא בזמן הש"ס דביד הבעל לגרשה בע"כ שפיר הועילו חו"ל בתקנתן שתקנו בזה דה"י ביד הבעל לגרשה בע"כ אבל בזה"ל דאין מגרשין בע"כ רק מרצונה וא"כ בשביל ש"ר בלבד א"י לגרשה בע"כ ולא למנוע ממנה שאר כסות ועונה אי"כ מה הועילו חו"ל בתקנתן

ס"י מ"ה. ולענין שאלתו השני' נראה נמי כיון דעדין יש לה אורח כנשים היא בכלל בת בנינים וגם בלא"ה כיון דנפשו חשקה בתורה בלימוד אין לו לדקדק על זה דה"י אף מפי' פטור כה"ג נהי דהתם בעינן ככן עזאי היינו לפטור מפי' לגמרי דה"י נמי מה"ת ולהיות בלי אשה אבל בשביל לערב בדבנן די אם חשקה נפשו בלימוד ואם יצטרך לפרנסה בשביל טפלי שיהיו תלוי' ב' יבטל מלימודו הקבוע לו אין לו להשגיח על לערב ובפרט בזה"ל דיש דעות דאף על פי' אין מצוין כמ"ש בש"ע דלכך לא נהגו לכונן על פי' ולזה בדבנן בודאי הלכה כדברי המיקל ואין חיוב להשגיח בזה"ל על מצות לערב: ס"י מ"ו. ע"ד שא' בקטלנית שמתו ב' בעלי' והיא עשירה ומתפרנסת בריות

בלי בעל והנה ר"מ רצה לצדד להיתר ותמה אני שלא זכר כי היתר הזה מפורש בנוב"ק ומ"ש ר"מ מצד ס"ס שמא הלכה כרשב"ג דבעינן ג' זימני ושמא הלכה כמ"ד מול גורם וכאן מתפרנסת בלא בעל נהגה עיין בהל' שבת ס' שכ"ט מפורש דאפי' בכמה ספקות מפקחין ומהו הוכחת דס"ס ה"י כרובא ליתא קמן ולא מהני נגד ס"ס. והנה לכאורה עלה בלבי לומר דנהי דלא הלכו בפ"ג אחר הרוב היינו היכא דליכא חזקה רק רוב אז כיון דבעלמא חייש ר"מ למיעוטא ונהי דאנן לא קיי"ל כן מ"מ בפ"ג קיישינן למיעוטא אבל היכי דה"י רוב וחזקה י"א ר"מ לא חייש למיעוטא דה"י מיעוטא ימיעוטא כמ"ש החוס' בהס' ע"ז ול"ל ע"ב) א"כ גם בפ"ג לא חיישינן וא"כ הכא יש לה חזקה היתר לעלמא ומהני בה"י ס"ס אך ו"א דה"י בשבת נמי יש חזקה איסור בצירוף הס"ס ומפקחין ולכך אין בזה היתר רק אם הבעל בן תורה ורוצה להיות יושב ועוסק בתורה והאשה הפרנס אותו או ה"י צירוף מצוה ובמצוה י"ל דליכא חשש קטלנית כי שומר מצוה לא ידע דבר וגם זה מבואר בג"ב ודברתי בעוה"י בחי' מכבר אבל אם הבעל אינו בן תורה או אין דעתו לישב על הספר אינו מצטרף להיתר וכי':

ס"י מ"ז. שא' ילמדנו רבינו באיש אחד שיצא קול על אשתו שבעת

בתקנתן שלא יחזור סוף סוף תהי' פרוצה ולא תקבל ממנו גם כלל והרמב"ם לשטתו שלא הביא תקנת ר"ג אבל לדידן י"ל כ"ע מודים דאין בזה איסור לדידן וכיון דעיקר מלתא דרובנא וגם רוב הפוסקים לא ס"ל כן די לסמוך על היתר זה ולהקל שמותר להחזירה. ומ"ש שהמחבר סתם כדעה ראשונה אף דנקט כולם בלשון וי"א מ"מ כוונתו דבמה שמתחיל בלשון המוציא את אשתו משום ש"ר משמע להדיא דההוצאה הוי בפירוש משום ש"ר והיינו עכ"פ או כדעה דבעינן כפלי' או דדי בלא כפלי' אך זה ס"ל בסתם דבעינן שיאמר שמוציא משום ש"ר ולכן כתב אה"כ בלשון וי"א דהיינו דבמאמר משום ש"ר הוי ב' דעות אם בעינן כפלי' או לא אבל זה עכ"פ ס"ל כסתם דבעינן גלוי דעת דמשום ש"ר הוא מגרש ועיין בבית מאיר פוסק גמי כרוב הפוסקים דבעינן עכ"פ אמירה ובעצי ארוזים כתב דגם הרמב"ם ס"ל כן לכך העיקר כמש"ל. ומה שדחש רור"מ משום מחאת ב"ד והבעל פשיטת דאין חשש כלל כמו שהארכתי בתשובתי וכאן אי"צ כיון דלא נאמר בלשון קנינו גם אין עד ששהתה עמו בסתירה כדי טומאה ומה בכך שראו שהולך הפרוץ לביתה עכ"פ אפשר שהי' שם אנשים לכך אין אני רואה שום איסור בזה ויכול רור"מ להחזירה לחזור לבעלה ומה גם דבומנינו אין כח להחמיר להעמיד הדת על תלה: שנית אודות הגני' הנה ידעו כי אין אחר ההיתר שלי כלום כיון דידוע דאין אוסרין על היחוד וכל שלא ראו כדרך המנאפין אינה אסורה על בעלה וא"כ אין איסור רק מכת המוציא משום ש"ר והוה כבר כתבתי להיתר והנה בש"ס יבמות (דכ"ד ע"ב) מוכח דאפי' אם הוי קלא דלא פסיק מיירי אפי' הוי כן דאלי"כ מה פרוץ שם על המשנה דהנשען על אשת איש ממשנה דהמוציא אשתו משום ש"ר ובע"כ ס"ל דהמוציא משום ש"ר מיירי דומיא דהנשען על א"א אפי' בקלא דל"פ ואפ"כ דוקא שהוציאה משום ש"ר הא בלא"ה מותר להחזירה לכך הדבר פשוט כמ"ש להיתר: סי' מ"ה. שא' מהגאון מו"ה מ"ז אייטינגא בנרדן ב"ש ואשתו הוונת. אודות המעשה כבר נשאלתי מ"ה הצדדים ולא רציתי להשיב כלל אך לו אני משיב הנה לדעתי דאסור

להחזירה ואין לו היתר בשום אופן אחר דהוי כמוציא את אשתו משום ש"ר דלא יחזור ואף דלא אמר לה מפני זה אני מוציאך כאן כיון דנשבע בס"ת שהיא זונה והוא אמר בלשון לעז איך שווער בייא דעם ס"ת אז זיא איזט איינע קורבה וכל המחלוקת ביניהם נצמח מכת זה והגרושין הוי רק מכת זה ודאי זה הוי כאומר וכופל דמפני זה הוא מוציאה וגם הגידו לי אנשים נאמנים מפה שהיו שם בק' יאס שמקודם ששה שנים מהיום כבר שמעו שהיא מפורסמת לזונה ולכן לא הניח הגביר ר' נפתלי אברהם לקבלו לש"ץ שדן עם אשה זונה וגם על התנצלותו של אחיו לא מבעיא לפי מה שכתבו לי מק' יאס דב"ש לקח ס"ת ונשבע ודאי לא שייך אמתלא כיון דעשה מעשה שלקח ס"ת ליסבע בה אף גם לפי מה שכתבו בנביע ששלח אלי מכ"ת שהי' הופס הס"ת בלא"ה בירו מ"מ נראה דבשבעה לא שייך אמתלא דדין אמתלא חידוש הוא ואין לך בו אלא הידרשו והיינו בדברים בעלמא אבל לא ישבע בשביל אמתלא ח"כ. ועוד הרי הגרושין הוי מעשה רבה דקשין הם הגרושין ומעשה רבה כזו לא יעשה שום אדם בשביל אמתלא ומה גם שאחד נאמן אמר לי שהי' שם ועמד שם בבהמ"ד בשעה שנשבע ושמע שאמר דגם שני ילדיו המה ממזרים ואם כדבריו אין כאן שום אמתלא והנה זה השמיטו מן הנביע ואף אם יכחישו העדים את האיש הזה מ"מ לכתחלה ראוי להרהיק שלא להחזירה להחזירה כיון דמפורסמת לזונה שם וגם האמתלא הנה לדעתי הוא שקר גמור לומר שהוא הס"ת את אחיו לנא לזנות עמה לנסותה כי באמת הוא עברה גדולה להסית את הקל לבא לידי איסור אשת איש ואשת אח ולכן אינו נאמן לומר דעשה כן דאאמת אח ועיין במס' שבועות (דף מ"ז ע"ב) שמעון בן תרפון אומר מניין לעוקב אחר הנואף דכתיב לא תנאף לא תנאוף עיי"ש והביאו הסמ"ג אי"כ ודאי דא"נ לעשות עצמו רשע וממעשה דר"מ אין ראוי שהוא הי' בקי בהתלמד שלא יתא ולא יעשה שום עברה משא"כ בזה"ל ולאחי שהוא קל שבקלים איך יסית לעשות עברה כזו ולפי דברי אחיו בעצמו שכב אצלה והיא היתה ישינה ודאי משמוש ידים הי' דהוי בכלל עריות

עריות וגם לפי דבריו תחלה סברה שהוא בעלה ואמרו לו שבא אצלה כאיש אלם ודאי הוא משמוש ידים דהוי בכלל גיזע כידוע לך אינ דעשה כן ולפי דבריו דעשה כן הוא רשע ואיך יקבלוהו לשיץ בעיני גדולה לאלקים ולפי המבואר בקדמונים ר"מ עשה תשובה גם על זה וציווה להפקיר א"ע לפני אריות בלילה בעיר לך ג"ל דאסור להתזירה. והנה זה מוכח בכמה דוכתא דאומדנא דמוכח הוי כתנאי כפול וא"כ ח"נ נראה בזה דמה דפליגי הפוסקים אם בעיני שיאמר משום כך אני מוציאך היינו רק אם ליכא אומדנא גדולה אבל אם הוי אומדנא גדולה שמשום כך מגרשה הוי כאלו אמר וכפלי ובג"ד ודאי אין לך אומדנא גדולה מוז לכ"ע לא בעיני טיאמר כן. ועוד נראה לפמ"ש בש"ע שם והוא מן השי"ס דהמציא את אשתו משום אלו אומרים לו הוי יודע שאין אתה מחזירה לעולם והנה לפי פרש"י אם הובא בב"ש שכתב כיון דאמרו לו הר"ל להמתין ולברוק ומדלא עשה כן מוכח דאינה חביבה לו וכי איכ מדכתב דהר"ל להמתין ולדקדק מוכח דקודם גרושין אומרים לו כן וא"כ נראה דפליגי הפוסקים אם בעיני שיאמר או לא היינו רק אם לא אמרו לו כן הוי יודע אבל אם אמרו לו הוי יודע שאתה אסור להתזירה לעולם והוא לא השיב לא מפני זה אני מגרשה או לכ"ע לא בעיני אמירה ומכ"ש כפלי רק בכל ענין אסור להתזירה ח"ב ולכן מן הסתם הבי"ד דק' יאס עשו כהוגן ואמרו לו לך בודאי אסור להתזירה:

דמצוה לכנוס ולכן נקט הנתען על הפנוי אבל הנתען על אשת איש הוי כ"ש שלא יכנוס וכן הוא בש"ס ובש"ע סי' י"א סעיף ה' בנטען על השפחה והנכרית לא יכנוס והוי ק"ו מה בנכו"י דהוי רק לאו דרבנן וכן בשפחה דהוי רק לאו ומכ"ש בא"א. ומ"ש בש"ע סעיף א' דוקא בהוציאה בעלה משום דבר מכווער היינו רק בשביל דיעבד אבל לכתחילה אפי" לא הוציאה בעלה לא יכנוס וכן כתב הבי"ש שם דאפי" משום לעו בעלמא לא יכנוס עיי"ש ומכ"ש בג"ד שנודע דהוא נתן לה ממון ליתן לבעלה לגרשה ודאי אלמותרו אלמי לקלא ולא גרע מדבר מכווער לך הדין ברוד דאסור לו לכנוסה ועוד טעם בדבר דמה בנטען על הפנוי או שפחה ונכרית דאף אם אמת דהבר אינה אסורה לו מן הדין רק מבח דמחויק הקול והוי חלול השם אסור לו מכ"ש בנטען על א"א דאם אמת היא אסורה לו מן הדין דכ"ש שאסורה לבעל כך אסורה לבעל איכ כיון דהוי קלא דל"ס דאסורה לו הרי כל קלא דקודם נשואין חיישינן ל"י כמ"ש בסי' מ"ו וכמה דוכתא לך ודאי דאסורה לו מדינא וז"ל:

סי' נ"א. א"י בניטין (והניז ע"ב) מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מרובה וכו' עד והוגבו ממנו כתובתה וק"ל טובא הרי קיי"ל אין האשה נאסרת על בעלה עד שיראו אותם כדרך המנאפין וא"כ כאן דלא ראו אותם כדרך המנאפין מה בכך שראו הש"ו הרי זה הוי רק כדרך ביעור בעלמא ולא עדיק מרובד יוצא ורוק למעלה על הכילה דהוי גמי אומדנא דמוכח ונקרא רק ע"כ וה"ג נהי דנימא דהוי ש"ו אולי הט"ל כך ואין זה רק אומדנא דמוכח והוי רק בע"כ ולמה תתיר על בעלה ותפסיד כתובתה והנה רש"י מ"י כרי יוצא קול שוננה אשתו וקשה מה בכך הרי קלא דבתר נשואין ל"ה לה ולא מבטיא להסוברים דאף בע"כ וקלא דל"ס נמי אין מוציאין מבעל דקשה כן רק אף להסוברים דבע"כ וקלא דל"ס מוציאין מבעל מ"מ כבר מבואר דהיינו אם הוי הקול שלא מחמת ע"כ אבל כאן כיון דהוי רק מחמת ע"כ לכ"ע אין מוציאין ואם ירצה להוציא מחויבין ליתן לה כתובה ואין לומר דחי' שם קול מתחלה בלא"ה קלא דל"ס ורצה לעשות בה דבו

סי' מ"מ. ש"א מהרב מ"ה פנחס הורוויץ מקאמרנא באיש אחד גבר

אלם אשר ה"י לו אשה בת גדולים ובת אחותו היתה נשואה לאיש וה"י קלא דלא פסיק במחנה כי נאף ינאף האיש הוא עם ביא ועי"ו היתה אשתו שנואה בעיניו ועתה מתה אשתו והשתדלה החשודה ב"א ברצי כסף לבעלה לפטור אותה בנט ועתה נודע הדבר כי מוציא הכסף ה"י דודה הנ"ל ועתה רוצה הוא ליקח אותה: תשובה, הנה הדין טשטש שאסור לישאנה ומחויבין הבי"ד למחות בידו במת דאפשר והנה בסי' קע"ז בהנטען על הפנוי הוי דעה ראשונה דאסור לכנוסה ומכ"ש בא"א ונקט הש"ע בנטען על הפנוי היינו לרבותא ובשביל הי"א דסי' 14 2

דבר מכוער ג"כ חדא תקשה עכ"ש להסוברים דבתרווייהו נמי אין מוציאין ואף גם לאירך פוסקים קשה דא"כ למ"ז מרמה זו דאם ש"ז בלא"ה ע"י שכירת שליח במטה נמי יהי' דבר מכוער ואין לומר שהעולם ידעו שמחמת שכרותן עשו כן דא"כ אם ידעו שהיו כ"כ שכורים שלא ידעו בשכבן במטה יחד גם על הזנות יפטרו דבהגיעו לשכרות כזה הוי כאין בו דעת וכאנוס וכמ"ש הפוסקים בה"ל תפלה דאם הוא שכור ממש נחשב אנוס ועיין בהרא"ש פ"ק דברכות בבניו של ר"ג עיי"ש וגם אין לומר דכוונתו הוי בזה שפסיד כתובתה מכה עוברת על דת משה דזה מה"ה לשכב עם ערוה יחד דא"כ למ"ז ערמה זו של הש"ז ואף דנדרחוק לומר דלאומי מלתא עשה כן עכ"ש תקשה לרוב הפוסקים דס"ל דבעוברת על דת משה נמי צריך התראה עיין ס"י ט"ו ולא גרע זו מאשה שהמירה עיי"ש בכ"ש דבעי התראה וכאן לא מצינו להתרה בה דא"כ הוי' ל"ש לפרש כן ובלא התרה בה למה תפסיד כתובתה בשביל דבר מכוער כזה. סוף דבר כוונת מעשה זו לטה בערפל וגם מה דסיים והגביהו כתובה אינו מובן דבמה מיירי אם בא לגרשה מרצונו פשיטא דלמה תפסיד כתובתה אחר שנודע שהוא שקר ובע"כ דקמ"ל בע"כ וקשה הרי לא ניתנה כתובה לגבות מחיים בע"כ דכפו אותו ליתן גט. והנה מזה יהי' נשמע דין חדש האיש העושה עליה להוציא ש"ר על אשתו כופין אותו להוציא וזה חידוש דין לא נתבאר בפוסקים גם הרי אדרבא בתורה מצינו דמוציא ש"ר על אשתו כופין אותו שלא יגרש עלימית ולכה כאן תקנו להיפוך ולומר דדוקא אם מוציא ש"ר שלא מצא לה בתולים הוי כן ולא על שאר מוציא ש"ר לכאורה אין טעם לדבר וגם למה יתקנו כהיפוך אל היפוך דהתורה קנסה אותו שלא יגרש עלימית והו"ל תקנו להיפוך גם דברי רש"י הו"ל תמוהין דמה טיבו של קול זה אטו בשביל הקול יוכל להפסידה כתובתה ולומר דס"ל כדעת הסוברים דבאין לו לשלם הכתובה אי' לגרש בע"כ אף מדינא דש"ס אבל כשיש קול שזינתה מודה דיכול לגרשה בע"כ כשאין לו לשלם הכתובה דהרי קאמר דהוגבו כתובתה משמע שהי' לו לשלם וצ"ע:

סי' נ"ב. שא' בנדון האשה המינקת דק' ב. לא אתערב בהיתר מינקת

רק לעצמי אני מצוין דודאי משמעות האחרונים שציטטו דרים אם לא עברו ג"ח קודם מיתת בעלה בעינן שיהי' מחמת איוה סיבה ולא מכת עצמה וטעם הדבר נראה כי באמת חז"ל החמירו בזה כמה חומרות מכה לא פלוג אך כל החומרות הוי אם היא עכ"פ בכלל שם מניקה רק שיש לה היתר מצד אחר בזה כיון דאסרו מינקת חברו לא חלקו בתקנתן אבל מה דאינה בכלל מניקה בכל לא שייך בזה לא פלוג ולכך באם נתנה בנה למניקה ג"ח כיון דחז"ל אמרו הכל במינקת כד"ח משמע דבחדשים תליא מלתא וחדשים גרמו וא"כ אם פסקה מלהניק ג"ח או כל השם מניקה ממנה ג"ח ובג' זימני הוי חזקה ופסק ממנה שם מניקה ולא שייך בזה לא פלוג אבל בצימוק פחות מג"ח אם פסק ונעשה צימוק מחמת ד"א ולא בגרמחה אינה בכלל מניקה ולא שייך בזה לא פלוג אבל באם הוי מחמת

יהי' לה כד"ח והלכה לאחד מגדולי המורים ואמר לה שלא תחוש לזה כלל ואנכי אמרתי מלתא דפשיטא לכו איבעיא לן טובא. הנה היטב אשר דיבר הן אמת דקיי"ל בנתנה בנה למינקת בחיי בעלה מותרת להנשא אך ידוע דבעינן ג"ח שיהי' צמקו דדי' או אם אירע שצמקו דדי' קודם ג"ח כיון דעכ"פ צמקו דדי' בחיי בעלה מותרת אבל בנדרן זה הרי עכ"פ בחיי בעלה קודם מיתתו לא צמקו דדי' רק אדרבא חור' להיות בהם חלב ודאי הוי בכלל מינקת חברו והכל בעת מיתת בעלה תליא מלתא אם בעת מיתת בעלה צמקו דדי' אז אינה בכלל מינקת חברו אבל באם בעת מיתת בעלה לא צמקו דדי' הוי בכלל מינקת חברו ואף דאותו הבן מת מי"מ כיון דעדיין לא הי' לולד הראשון כד"ח הוי כאלו צמקו דדי' בנה למינקת ועדיין לא צמקו דדי' דיש לה דין מינקת ויפה אמר ר"מ ובחנם הביא ר"כ: החקירה אם ביד הבעל לכופה להניק ב' בנים דאף אם אין בידו לכופה כן עכ"פ ביד הבעל לְכֹפֶה להניק אינה שירצה הוא ויוכל לומר להניק הראשון והשני תתן למינקת אי"כ הוי בכלל מינקת חברו גם כיון דהעיקר תלוי בצמקו דדי' אי"כ נראה דהיינו בנמלתו שלא מחמת עיבור או הוי צמקו דדי' אבל אם הוי מכח עיבור שנתעברה או אין דדי' צומקין רק להישוך ע"י העיבור בא חלב בדדי' כי דם נעכר ונעשה חלב אי"כ ודאי לא מצמיח צמיח דדי' כלל ואי"כ אם מעולם לא צמקו דדי' ודאי דאסורה להנשא ואף אם צמקו דדי' תחלה כיון דבעת מיתת בעלה לא הי' כן רק הייתה מינקת ודאי אסורה והיטב הורה אך הדין הוי כך דאם בעת מיתת בעלה כבר הוכר הולד המינקת באופן המבואר בסי' פ"ב דכוסין המינקת להניק מכח סכנת הולד אי"כ בזה לא הייתה האם ראוי' להניק בעת מיתת הבעל וגם לא הוי ביד הבעל לכופה להניקתו כיון דהוי סכנה לולד בזה אין לה דין מינקת חברו והוי כמו חלבה ארסיי שמתיר הח"צ וזה עדיף מחלבה ארסיי כיון דהמניעה מצד הבן שאינו רוצה להניק וסכנה הוא לו לכך אינה בכלל מינקת חברו ומותרת אבל אם בעת מיתת הבעל לא הי' מכיר המינקת עדיין והי' אפי"ר

ל"א:

מחמת עצמה אי"כ כיון דבידה הוי שלא להצטמק הוי בכלל מינקת ושוב אף דבאמת אינה ראוי' להניק לא מלוג חו"ל בתקנתן ואסורה לכך בעינן שיהי' צימוק ע"י סיבה ולא בגרמתה מיהו נראה דהיינו דוקא באלמנה ותוך ט"ו חודש אבל בגרושה או באלמנה ואחר ט"ו חודש כיון דבלא"ה יש דעות להקל בזה לכך נראה נהי דאנן מחמירין מ"מ בכה"ג אם צמקה דדי' מחמת עצמה בחיי בעלה יכולין להתירה להנשא אף דהוי מכח עצמה כיון דבלא"ה יש דעות להקל בזה :

סי' נ"ג. שא' בנדרן המינקת אין בירי להצטרף מטעם הירוד ובפרט בזה דכל זה יותר ג"ל לאיסור מלהיתר כיון שבעלה נטבע בהרה והנה הודעת הפועלים לא מהני כיון דהרב ראו הטביעה ודעת כמה דבראה הטביעה לא מהני הכרתו ונשאר רק עדות ר' מרדכי לבדו והוא רק ע"א גם כיון דהוא ראהו מונח על חוף הים אי"כ לא הוי הכרה כיון דלא ראהו מיד שהעלוהו מן המים ואף דמתוך בכתבו ניכר הי' עדיין חציו במים וחציו ביבשה נראה דזה לא מהני דבעינן שיהי' כולו או עכ"פ רובו במים אבל לא מחציתו ונשאר רק הגדת הערלים שמצאוהו במים אם הי' מסלפ"ט ואי"כ בזה כיון דמהי"ת לא מהני עדות זה רק מדרבנן מכח תקיע' אי"כ תינח אם אין עליו חשש אחר אבל באן כיון דעדיין לא כלו כד"ח מן הלידה בזה לא מקלינן להתירה דאין בזה מקום עגון כיון דאפשר לה להמתין כד"ח גם הנה חו"ל הם אמרו דמסל"ט נאמן והם אמרו דמינקת צריכה להמתין כד"ח לכך אין בירי להתיר לה להנשא תוך כד"ח :

סי' נ"ד. שא' מקראקא באלמנה אשר זה כשנה ומחצה ילדה בן ותיכף בעודה מינקת נתעבררה וגררנה בנה למינקת ובערך שנה מעת שילדה הבן הראשון באה במשבר בנים וילדה שוב בן והניקה אותו ותיכף ללידתה מת בעלה וגם אח"כ פת הילד השני זה כמשלש חדשים והאשה באה להתיעץ אשר בודעתה לגמול את בנה אשר הוא עתה שנה ומחצה מחמת שלא ישרה בעיני המינקת ורחיטי אותה גם אמרתי לה שראוי לה לחוש לבל תנשא לאיש עד אשר

לאמו להניק אותו ודאי אסורה להנשא וכן אם
הוי ספק אם הי' מכירה ביב אסורה ואין זה
בכלל סודר להקל חדא דמוקמינן לה אחזקה
קמייתא שבתחלה לא הי' מכירה ודעת כמה
סודר באתחוק איסורא לחומרא ומכיש בחזקת
הגוף ואף החולקים י"ל בחזקת הגוף מודים
דידוע דאלים חזקת הגוף טובא מחזקת איסור
גם הוי חשש ספק נפשות דהרי תחלה גזרו כן
רק מכה חשש סכנת הולד וגם מתחלה גזרו רק
על הספק לכך אין אומרים בזה סודר ולהקל.
והנה אף דאני נוהר מהחזרת מינקת מטעם
המבואר בתפארת למשה בהקדמה מ"ג כאן
אני משיב דעיקר כוונתי. לאיסורא אני בא
להסכים עם דברי ר"מ רק ההיתר נמשך
ממילא דצריך לפרש כל צדדי השאלה :

כ"י נ"ה. ע"ד שאלתם הדין הוי ראוי ודאי
שיתגרשו כי אין זה שוגג

רק מוידוין כיון שהתרה בהם הרב מ"ה שלמה
אליעזר מפורקא ומ"ש ר"מ שאין התראתו
התראה לא ידעתי למה אחר שאין בקה' יותר
ת"ח ממנו ועכ"פ כיון דהרב הני"ל שלח אליהם
דאסורה להנשא הי' להם למלוך ולשאל
לדיינים ואם הי' נודע להם שהרב הני"ל אוסר
גם הם היו אוסרין וחזרין וא"כ הוי ודאי
מוידוין אך היות שר"מ ממליצים ביותר עליהם
וגם כתבו שהיו עם אומרים שהולד ממור אם
כי הכל יפצה מהם אך מ"מ כיון דהמון העם
טועים בזה או משום פגמו של הולד אשר
ילד הגני מתיר להיות די בהפרשה שיפרשו
עד סוף כד"ה. ועוד הי' ג"ל כיון דמצינו הדין
בירד ס' ר"ח ובס' שצ"ו דצריך לנהוג איסור
כימים שנהג בהם היתר ואף דמפורש בס'
ר"ח דבנדוי דרבנן א"צ זה היינו כיון דכאן
בדיון הי' ראוי להתגרש אך מכה טעם הני"ל
אני מתיר להיות די בהפרשה לכך עכ"פ יהי'
הפרשה עד סוף כד"ה ולוד וגם ימים שנהגו
בהם היתר יהי' בכלל הפרשה וחוץ כי לדעתי
ראוי כן מדינא הוי בכלל מגדר מלתא לקיים
תקחוי' לכל יפרצו גדר :

כ"י נ"ו. שא" ע"ד המינקת אם אמנם גזר
בעדי וכו' אך בנדון כזה
דבאמת יהי' כ"ד חודש אך בדיון חודש העיבור
זה אינו בכלל גזרי והנה כבר ראו בנ"ב
שמיקל בחודש העיבור אם גמלתו ובאמת אין
להחמיר בחודש העיבור במלתא דרבנן ומה
שהוכיח הגר"ב מלשון הש"ס דלפעמים נקט ב'
שנים ופעמים כד"ח אם נבא לדייק כן מני"ל
להחמיר במילי דרבנן י"ל טפי להקל דהנה
בחדשים מצינו לפעמים דשיפורא גרם אבל
בשנים ודאי לא אמרינן שיפורא גרם ולכך
אם נקט כד"ה י"ל דלא בעינן שלמים רק די
שיפורא אבל אם נקט ב' שנים בעינן שלמים
מיום ליום וי"ל כעין חילוק של הגר"ב דבגמלתו
די כד"ה בשיפורא ובלי גמלתו בעינן ב'
שנים מיהו די ברוב השנים וכמ"ש כעין זה
בפסחים (דף ע' ע"ב) שבעה איתא ברוב שנים
עיי"ש וא"כ מני"ל להחמיר דרבנן לומר דהוכח
על

כ"י נ"ה. ע"ד שאלתם הדין הוי ראוי ודאי
שיתגרשו כי אין זה שוגג

רק מוידוין כיון שהתרה בהם הרב מ"ה שלמה
אליעזר מפורקא ומ"ש ר"מ שאין התראתו
התראה לא ידעתי למה אחר שאין בקה' יותר
ת"ח ממנו ועכ"פ כיון דהרב הני"ל שלח אליהם
דאסורה להנשא הי' להם למלוך ולשאל
לדיינים ואם הי' נודע להם שהרב הני"ל אוסר
גם הם היו אוסרין וחזרין וא"כ הוי ודאי
מוידוין אך היות שר"מ ממליצים ביותר עליהם
וגם כתבו שהיו עם אומרים שהולד ממור אם
כי הכל יפצה מהם אך מ"מ כיון דהמון העם
טועים בזה או משום פגמו של הולד אשר
ילד הגני מתיר להיות די בהפרשה שיפרשו
עד סוף כד"ה. ועוד הי' ג"ל כיון דמצינו הדין
בירד ס' ר"ח ובס' שצ"ו דצריך לנהוג איסור
כימים שנהג בהם היתר ואף דמפורש בס'
ר"ח דבנדוי דרבנן א"צ זה היינו כיון דכאן
בדיון הי' ראוי להתגרש אך מכה טעם הני"ל
אני מתיר להיות די בהפרשה לכך עכ"פ יהי'
הפרשה עד סוף כד"ה ולוד וגם ימים שנהגו
בהם היתר יהי' בכלל הפרשה וחוץ כי לדעתי
ראוי כן מדינא הוי בכלל מגדר מלתא לקיים
תקחוי' לכל יפרצו גדר :

כ"י נ"ה. ע"ד שאלתם הדין הוי ראוי ודאי
שיתגרשו כי אין זה שוגג

רק מוידוין כיון שהתרה בהם הרב מ"ה שלמה
אליעזר מפורקא ומ"ש ר"מ שאין התראתו
התראה לא ידעתי למה אחר שאין בקה' יותר
ת"ח ממנו ועכ"פ כיון דהרב הני"ל שלח אליהם
דאסורה להנשא הי' להם למלוך ולשאל
לדיינים ואם הי' נודע להם שהרב הני"ל אוסר
גם הם היו אוסרין וחזרין וא"כ הוי ודאי
מוידוין אך היות שר"מ ממליצים ביותר עליהם
וגם כתבו שהיו עם אומרים שהולד ממור אם
כי הכל יפצה מהם אך מ"מ כיון דהמון העם
טועים בזה או משום פגמו של הולד אשר
ילד הגני מתיר להיות די בהפרשה שיפרשו
עד סוף כד"ה. ועוד הי' ג"ל כיון דמצינו הדין
בירד ס' ר"ח ובס' שצ"ו דצריך לנהוג איסור
כימים שנהג בהם היתר ואף דמפורש בס'
ר"ח דבנדוי דרבנן א"צ זה היינו כיון דכאן
בדיון הי' ראוי להתגרש אך מכה טעם הני"ל
אני מתיר להיות די בהפרשה לכך עכ"פ יהי'
הפרשה עד סוף כד"ה ולוד וגם ימים שנהגו
בהם היתר יהי' בכלל הפרשה וחוץ כי לדעתי
ראוי כן מדינא הוי בכלל מגדר מלתא לקיים
תקחוי' לכל יפרצו גדר :

כ"י נ"ו. שא" ע"ד בנדון האשה אם היא
בכלל מינקת או לא הנה אני

נמנע להכניס עצמי מטעם המבואר בתפארת
למשה אך זה הוא אם היא בכלל מינקת רק

ועסק חלבה: תשובה. מלבד שמעודי אני נמצא מלהיות בהיתר מינקת אפי' יהי' היתרה ברור אך מלבד זה בזה ודאי אין דעתי נוסה להתירה כי לא פלוג רבנן בתקנתן ומה לי אם צמחו דרי' מחמת ד"א או מחמת חולי ואיט דוסה למת הולד דשם אין מוכיחה קיים משא"כ באם הילד חי הרי מוכיחה קיים וכעין דארמינן במס' נדה לענין דבר אחר ועוד סעם נכון דהתקנה לא הוי על הולד לכך אם התינוק חי וראוי להניק רק דהשינוי יהי' מצד האם בזה כיון דעלי' הוי התקנה לא פלוג רבנן בתקנתן ובכל ענין אסורה אבל אם מת התינוק כיון דאין המניעה ממנה רק מצד התינוק בזה לא שייך לא פלוג כיון דעליו לא נגזר התקנה ולכך אין נראה להתירה:

סי' נ"ט. שא' בנדון המינקת. הנה לפי דעתי צריכה גט ויתפרדו כי מרמה

עשו כי הנה מלבד טעמים הנמוסים מה שביקש כת"ר למצוא לה צד היתר אין בו כדי מוכיחה כי עיקר היתרו מחמת אמירת הרופאים כי זויק לה הנקה מחמת חולשת גופה ורוצה ר"מ לדמות זה לנדון של הח"צ בחלבה ארסיי הנה המעיין בח"צ בסוף סי' ג' יראה שלא סמך להתיר על עדות הרופא לבד רק מצד שכבר הוחזקה ג"פ שמתו בני' כך וגם באתה להוכיח שאלו שנתנה למינקת נשאר חיים ע"ז סמך להתירה ולא על עדות הרופא לבד ויעיין יתור בגוב"ת סי' י"ד בסופו לא סמך להתיר ע"ז לבד שהי' חלבה ארסיי רק בצירוף שאר הטעמים שהיו עשירים גדולים וכמו שהאריך בתחלתו בכמה טעמים ומה שחלבה ארסיי עשה רק לסניף ואף בזה לא סמך שם על דברי הרופא רק מטעם שכבר באו כן בכור הבחינה ג"פ שמתו והשאר נשאר חיים עיי"ש בסופו הא וזלת זה לא עושהו אפי' לסניף בעלמא. ובר מן דין מה שדימה אפי' נ"ד לדין חלבה ארסיי אין לו ענין כלל לזה דכלל גדול בכמה דוכתא שכל מה שגזרו חז"ל עשו לא פלוג בתקנתם אך זה הוי אם עכ"פ נכלל בשם ולשון התקנה אבל אם אינו בשם ולשון התקנה לא שייך בזה לא פלוג וכן הוי גבי מינקת עצמה עיין בב"ש סי' י"ג ס"ק כ' ולפי' איש דאם חלבה ארסיי הוי דגוף חלב אין ראוי להנקה והוי המניעה כצד

החלב

על חודש העיבור ומלבד זה אין סברא כלל לומר דחודש העיבור הוי בכלל דבשלמא דהוי דין וגזרות התורה או גזרות חכמים בלי טעם או כל מדה נכמים כן הוא וגזרו שנה ובעינין שנה שלימה כמות אב"ל בדבר דתלוי בסעמא כיון דמה דגזרו חז"ל שלא תנשא כ"ד חודש בע"כ הוי הסעם דכך הוא שיעור התינוק שצריך לינוק כד"ח אם בשביל טובת התינוק גזרו כן שכך צריך להניק ולא יותר אי"כ מה לי אם הוי עיבור או לא ומה זו סברא לומר שאם נתעברה השנה יצטרך להניק יותר זה ודאי אינו לומר דעי' עיבור שנתנה הטבע ובפרט בירושלמי בפסוק אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי דמפרש שם בבת ג' שנים שאין בתולי' חזרין ואם נתעברה בתולי' חזרין ולמה לא מנה גם זה בתינוק היונק אם נתעברה השנה צריך להניק יותר ואסורה להנשא עוד וגם לענין מיניקה שהיא בחזקת מסולקת דמים כד"ח אם נאמר דנתעברה השנה שנתנה טבעה והיא בחזקת מסולקת דמים עוד חודש וזה לא נשמע בשום מקום לכך הי' נראה להקל בזה לגמרי בחודש עיבור ואם כי אין בידנו להקל בגוף הדין אך בזמנינו ודאי ראוי להקל בזה כיון דעיקר טעם חז"ל הוי שראו שהתנוק צריך להניק כד"ח והנה בזמנינו אין שום תינוק יונק כד"ח ואדרבא הרופאים אומרים שמויק להתינוק לינוק כד"ח ואי"כ הוי' כמו חלבה ארסיי והי' ראוי להקל לגמרי בט"ו חודש בזה"ו ובפרט דהפי' מיקל בלא"ה בט"ו ולכך בזה"ו ודאי הי' ראוי להקל רק דמ"מ אין להקל כיון דהוי דבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו אך אי"כ תינת כד"ח אך לענין חודש העיבור דלא מצינו דנמנו עליו ועיין כיוצא בזה בפ"ק דביצה דקאמר שם אביצה לא אימנו ונהי דדוחה הש"ס דביצה בעדות תליא מלמא היינו התם דוח בלי זה א"א והא בזה תליא אבל בזה הרי אפשר לקיים התקנה כד"ח ואי"כ אעיבור לא אימנו ומני' להחמיר ובפרט מה דקאמר ב' שנים י"ל ברוב השנים מיירי לכך עכ"פ דבר שבמנין לא הוי ומותר עכ"פ בחודש העיבור יש להקל בזה"ו ובפרט בגמלתו שיש לנו תנא דמסייע ור"ם: סי' נ"ח. דהנה דברי המינקת אשר נחלתה ומתוך חלי' נמנעה מלהניק

מה שתמה על הנוביק סי' י"ג והעצי ארזים ושכן כ' גם הרדב"ז וכולם פה אחד ענו ואמרו ליישב הרי"ף והרמב"ם שהשמיטו ההיתר דבי ר"ג ותרצו דר"י נסבור כשמואל להבחנה דאורייתא ולכן נהי גזור ר"מ בזה מ"מ במינתק לא גזר אבל לדין דקיי"ל כרבי דגם הבחנה דרבנן שוב כיון דהלכה כר"מ בגזרותיו היה במינתק וגזרינן דבי ר"ג אטו אשה אחת ועל זה תמה ר"מ מיבמות (ד"ק ע"ב) דקאמר שם דלימוד דוהיתא לו ולורצו אחריו הוי רק דרבנן לשמואל עצמו ומה לי הך קרא ומה לי קרא דוהיתא לך לאלהים ולורעך אחרך עקתריד הנה אין כאן לימא ואדרבא מסוגיא דשם לי ראי' דיש סברא לומר דהוי דאורייתא דהרי ר"מ פריך שם א"א מעתה גבי אברהם דכתיב והייתי לך לאלקים ולורעך אחרך מהו קא דרשת ב"י וכו' א"כ מוכח דהי ס"ל דהוא דאורייתא דאם רק אסמכתא מה פריך וא"כ נהי דאח"כ מסיק השי"ס דהוי רק דרבנן היינו כשום דהתם בפנחס אינו מיותר כ"ש ולורעו אחריו דקמ"ל דוקא ורעו שיהיו אחריו שנכתבו או הוי להם דין כהנים ולא זרעו שנולדו קודם שפעשה הוא כחן וס"ל כמ"ד לא נתכנה פנחס עד שהרג לזמרי עיין וזבחים פ' טבול יום ולפי האמת א"ש דהתם לשון אחריו אינו מיותר לכך הוי רק אסמכתא אבל באברהם דהוי לשון אחרך מיותר לכך יליף מינ' שמואל להבחנה דאורייתא ואף דהשי"ס ביבמות קאמר דה"ק ל"י רחמנא לא תנסוב כותית וכו' שמואל לא ס"ל כן דהרי זה כבר למדו חז"ל מקרא דכי יסיר את בנך וכו' דולד שפחה הוי כמותה ותרתי למ"ל דהרי אחז"ל דקיים אברהם אבינו כה"ת עד שלא נתנה וממילא יקח כותית ומה שלקח מצרית ראשונה כבר יישבו המהרש"א בח"א ועיין ביפ"ת ונוה"ק פ' תולדות וא"כ השי"ס דקאמר ביבמות דה"ק ל"י קרא לא תנסוב כותית היינו דלהס"ד קרא דלורעך אחרך דכי יסיר את בנך ואיצטריך ל"י קרא דלורעך אחרך לומר דולד שפחה כמותה או דס"ל הך לימוד דכי יסיר רק דס"ל דלא יצאו מכלל בינן קודם מ"ת והוי לאברהם דין אינו מצווה ועושה לכך על זה עשאו הכתוב להיות מצווה שלא יקח כותית אבל שמואל יסבור הך לימוד דכי יסיר את בנך וס"ל דאברהם יצא מכלל בינן קודם מ"ת

החלב גופא זה הוי כמו צמוק שדים ממש ואינה בכלל התקנה ושם מניקה ולא שייך בזה ל"ש אבל אם החלב מצד עצמה ראוי להנקה רק והמניעה מצד אחר שהוא מזיק לה נהי דמן הדין פטורה להניק שלא תסכן נפשה עכ"פ בכלל מניקה היא והרי גם גרושה או עשירה פטורה להניק ואע"כ מסכימין כל המוסקים לאיסור והכי נקטינן וה"ה בזה כל שגוף החלב ראוי להנקה ובכלל מניקה היא ולא פלוג חז"ל בתקנתן ושוב ראיתי שכן מכון בלשון הנ"ב שם שכתב חז"ל ולפי' גם צמקה דר"י לכה תהי' מותרת והרא"ש בעצמו התיר בצמקה וצ"ל דמתחלה לא גזרו רק במניקה וזו לא נקראה מניקה א"כ גם זו שחלבה ארסי לא נקראה מניקה נראה שהתכוון ל"מ"ש בבירור לכך אין ללמוד מזה היתר כלל ולזה הדבר ברור שהם אסורין וז"ל וצריכין גט מיד בצירוף שאר הטעמים אשר עמדי :

סי' ס'. ש"א' בנדון המינתק אינני מודקק אפי' בהיתירה פשוט רק היכא דפסק חלבה בחיי בעלה דאינה בכלל מינתק אך נדון דידו' אינו דוכה לפסק חלבה בחיי בעלה דהמעייין בב"י הביא לשון הרא"ש בתשובה חז"ל ולשון ר"מ כך הוא שאינה נקראת מינתק חברו אם פירשה מלהניקו ונתנו למינתק ב"ח קודם מיתת הבעל ומאחר שלא מצינו התרה א"כ מת הולד ובאנו לסמוך על הר"מ בשם הגאונים צריכין אנו לדקדק בלשונו שכתב אם פירשה מלהניק דמשמע פירשה לגמרי ופסק חלבה לגמרי ואינה מניקה כלל עכ"ל כמו כן אני אוכר שפירשה מלהניקו היינו שפירשה מדעתה וכן צמקו דר"י דוקא צמקו שהיא היתה בריאה וצמקו דר"י אז לא שכח שיהוור לה החלב בזה יצאה מכלל מניקה אבל מה שפירשה מתוך חלי' אין זה לא בכלל פירשה ולא בכלל צימוק דיים וזה הוי הרבר שכמה פעמים בעת חלי' דים לה חלב ואח"כ כשתזרת לבורי' חזור לה החלב ועיין בלשון הר"ן הובא בב"י שכתב חז"ל וידוע הוא בדרכן של נשים שפוסקות קצת זמן להניק נפסק חלבן ואין ראויות עוד להניק עיי"ש וא"כ תיחב בספקו מתוך בורין אבל במסקו מתוך חולין הרבה שכיחי דחחר להם אח"כ חלבן לכך ודאי היא בכלל מניקה, והנה

דחוינן דהוי סברא בדעת השי"ס דנגד אהחוק איסורא אין ע"א נאמן א"כ אף לפי אינן צדדין דע"א נאמן באתחוק איסורא אין לנו רק מה שאמרו חכמים דהיינו נגד חוקת איסור אבל נגד חוקת הגוף דעדיף מחוקת איסור י"ל דודאי אין ע"א נאמן ונדה דשם אינה בחוקת שתאה רואית כל שעה ולכך אינו חוקת הגוף ואינה נאמנת שפסק חלבה רק בעדים כן ג"ל וצ"ע לדינא :

סי' פ"ב. מ"ה. שני' ליישב הרי"ף והרמב"ם שהשמיטו הא דריש גלותא שנתנו בנה למינקת (עין סי') והוא דיש לדייק בלשון הברייתא פ"ה דכתובות דתנא נתנה בנה למינקת או שמת או שגמלתו וכו' וקשה הרי הוי זה ואצ"ל זה אם בנתנה למינקת ועדיין יונק מותרת לדידי' מכ"ש במת או גמלתו שאינו יונק כלל ולכך נראה דנתנה בנה למינקת הכונה קודם שילדתו הכינה לעצמה מיניקה ואו תיכף בשעת לידה לא חל עלי' שם מיניקה כיון דנתנה אותו קודם לידתו למיניקה לכך מותר אבל באם לא נתנתו רק אחר לידתה אף להך מ"ד אסור אבל במת או גמלתו קמ"ל אף דבוה חל עלי' שם מיניקה מ"מ מותרת ולפ"ז י"ל דמעשה דר"ג שהתיר ר"ג הוי נסי כן דנתנו קודם שילדתו בזה ספקו על הך סברא דלא הדרו בהו כיון דלא היתה בחוקת איסור מעולם אבל היכא שנתנה אחר שכבר ילדה כיון דחל עלינו שם איסור לא מהני אף בבי ר"ג ולא סמכינא אהך סברא דלא הדרי בהו להוציאה מחוקת איסור ולפ"ז י"ל דהדין הוה יהי' תלוי בהני שני טעמים למה מעוברת אסורה אם מכה דחסה או מכה סתם מעוברת למיניקה קיימא דלהך טעמא דלכך מעוברת מכה דסתם מעוברת למיניקה קיימא וא"כ י"ל כיון דמיניקה עצמה אינה אסורה רק מכה חששא שמא תתעבר למעוברת דאסורה הוי מכה חששא דסתמא דלמיניקה קיימא וכיון דאינה אסורה רק מכה כמה חששות לכך מהני הך סברא דשאני ר"ג דלא הדרי בי' ולכך התירה ר"ג להנשא כשהי' מעוברת עדיין וכיון דכבר הותרה אף אם ילדה אח"כ לא תצא מהיתרה אבל לטעם דחסה כיון דבשעת עיבור אסורה בלא"ה להנשא ולעולם לא הותרה וא"כ שוב אף כשילדה אסורה מכה מיניקה

מת והוי לו דין מצווה ועושה עין יפ"ת סי' בראשית ופריד' ולכך אינו צריך לשון אחרין רק לומר דבעינן הבחנה ולכך ס"ל הבחנה דאורייתא והתם במנחם ס"ל כמ"ד דלא נתכהן פתח עד שהרג לומרי ואיסטרך לשון אחריו לנופו ולכך ס"ל התם דהוי רק דרבנן וא"ש דברי החכמים הנ"ל ועיין תשובה שאח"ז השי"ך לזה :

סי' ס"א. ואשר חקר ר"מ אם האשה נאמנת שפסק חלבה. הנה באיסור

דרבנן באחחוק איסורא הדבר פשוט אצ"ל דבאיסור דרבנן באתחוק איסורא ע"א נאמן כיון דבשל תורה הוי זה איבעיא ולא איפשטא עיין בש"ך י"ד סי' קכ"ז וממילא בדרבנן הוי לקולא גם יש לדון בזה אם זה נחשב בכלל אהחוק איסורא כיון דהיא מעידה שבחתי בעלה פסק חלבה ואו לא הוי עליו איסור מינקת רק איסור אי"א ותליא בסלוגתת הפוסקים אם מחויקין מאיסור לאיסור או לא ואנן קיי"ל דאין מחויקין מאיסור לאיסור והנה להסוברים דגרופה מותרת להנשא ודאי לא נחשב חוקת איסור מינקת בחתי הבעל דהרי אף אם מגרשה תהי' מותרת להנשא ואין עליו איסור מינקת רק לאחר מיתת הבעל והרי אומרת שכבר פסק חלבה מקורם וא"כ אומרת שלא הוי לה חוקת איסור מעולם וא"כ אף האוסרין בגרופה עכ"פ הוי ס"ס דלמא ע"א נאמן באחחוק איסורא ודלמא כדעת המתיר בגרופה א"כ אין כאן חוקת איסור כלל מיהו י"ל דהוי ס"ס להיפוך דלמא מחויקין מאיסור לאיסור וכו' אך י"ל אף האוסרין בגרופה מ"מ כל זמן שהיא אי"א לא חל עלי' איסור מינקת דאין איסור חל על איסור ולא נחשב חוקת איסור. מיהו בזה יש לדון כיון דאף דאין אחע"א מ"מ באיסורין יש כמ"ש ביבמות דל"ג לכך נחשב אתחוק איסורא מיהו כ"ז כתבתי דרך הצרה בעלמא אבל לפי האמת נראה דבמעשה לעיל שאני דהוי חוקת הגוף כ"א דהי' לה חלב חללה ודרך כל יולדת להיות לה חלב כד"ה הוי זה חוקת הגוף וכיון דחוקת הגוף עדיף משאר חוקות וכמ"ש הפ"י בקדושין בסוגיא דחביות ומקוה ממה דפריך שם אדרבא העמד יין על חוקתו וכו' ומוכח שם מקו' המהרש"א ומתירין הפ"י ודבריו מוכרחין דחוקת הגוף עדיף מחוקת איסור וא"כ כיון

מניקה דכיון דכבר היא בחזקת איסור ולא מהני עוד סברא דלא דהרי בהו דאף דקיי"ל אין מחזיקין מאיסור לאיסור היינו אם אין חזקה אחרת קודמת לחברתה אבל אם חזקה אחת גורמת לחברתה והרי אף להך סברא דחסה זה נשאר אמת דסתם מעוברת למניקה קיימא דהחוש פועל רק דמעוברת בלאו הי"ט אסורה מכח דחסה וכיון דעכ"פ סתם מעוברת למניקה קיימא מהני חזקת איסור דעיבור לאסור מינקת וא"כ כיון דכבר אסורה שוב לא מהני הך סברא דלא דהרי בהו כשכבר באה לכל"ל מניקה וא"כ י"ל ר"נ ס"ל כרבי יהודא דדבר שאינו מתכוין אסור ובע"כ לדידי' מעוברת חברה אינו אסור רק מכח סתם מעוברת למניקה קיימת לכך התיר להו בעודה מעוברת בנתנה בנה למניקה עד שלא נולד והותר להם להנשא בעודה מעוברת אבל לדין דקיי"ל דבר שא"מ מותר והוי איסור מעוברת מכח דחסה א"כ כיון דאחרי שבאה לכל"ל מניקה לא מהני נתנה בנה לכ"ע לכך אף בהך דלא דהרי בה לא מהני א"כ ה"ה בנתנה בעודה מעוברת לא מהני מכח מ"מ דעתה אסורה בלא"ה מכח מעוברת ואח"כ כבר היא בכל"ל מניקה ואינה יוצאת מחזקת איסור ולא סמכינן על הך סברא דלא דהרי בהו נגד חזקת איסור ולכך הטמיטוהו דוק :

סי' ס"ג. מ"ה שהעיר על הטעם דחסה דהרי אין ישראל מצווין על העוברים. הנה ז"א אטו לא מציינו ר"ה פעמים שעשו חז"ל תקנות אף בממון ומפני תקון העולם וא"כ מכל"ש דהוי ראוי שיתקנו בשביל חיי הנפש אף אם הוא לא יתחייב עליו מ"מ תקנו כן מפני תקנת הולד ונעלם מרו"מ הסוגיא במקומה דהרי תחלה קאמר הש"ס טעם אחר שמא תעשה עוברת סנדל והרי בזה ודאי ליכא חיוב ולא איסור דהרי הוא אינו עושה דבר ובע"כ הכונה רק מכח תקון הולד והיי הנפש א"כ ה"ה לטעם דחסה הוי כן. הן אמת למעיין בפרש"י ד"ה דאחר נמי חייס עליו וכתב רש"י שאין אדם מכוון להרוג נפש משמע דס"ל פרש"י דהחשש הוי שיכוון להרוג נפש בכונה ומי דחקו לכך ולמי פשוטו הוי כוונת הש"ס כך דידו' חייס עליו ומכוון בכונה להיות נשמר שלא להרוג אבל דאחר לא חייס עליו ויש חשש

שלא יהי נשמר וממילא בלי דעת יהרגו ומי הגיד לרש"י לומר דהכונה של הש"ס שיכוון להרוג וכך היר"ל לרש"י לפרש דאחר נמי חייס עליו והוא נשמר לכיון שלא להרוג ולמה פ"י שאינו מכוון להרוג נפש ובע"כ דסי"ד דהחשש דחסה הוי מכח שהוא הבוזע יעשה איסור וא"כ הרי דבר שאינו מתכוין מותר ובע"כ הוי החשש שיכוון להרוג ולכך הוכרח לפרש דאחר חייס נמי עליו ואינו מכוון להרוג נפש אך דבריו תמוהין דמנ"ל כן הרי בחשש סנדל אין הטעם מכח איסור הבוזע רק מכח תקון הולד א"כ י"ל גם לטעם דחסה הוי כן. מיהו אחר שעוררני ר"מ מצאתי ליישב הרמב"ם מפרש כששטו דחשש דחסה אינו שיכוין בידיים להרוג רק שלא יכוון להיות נשמר ויהי נהרג בלי כונה ומה דמשני דידו' חייס עליו היינו דחייס עליו ונשמר בדבר שלא להרוג ומה דמרי"ן דאחר נמי חייס עליו זה שפיר הוי הכונה דמכח האיסור דעכ"פ איסור הוי בעוברין לכך הוא נשמר שלא לחייס אך הרי דבר שא"מ מותר וא"כ מניין לנו דאחר חייס עליו דהן הנה בהך ברייתא דלא ישא אדם מעוברת חברה סיים שם יוציא ולא יחזיר עולמית וחכ"א יוציא ולכשיגיע זמנו לכנסו יכנסו. והנה ידוע דבר פלוגתא דר"מ הוא ר' יהודא ומצאתי און לי בתוס' שם (דף ל"ו ע"ב) שהקשו כן דר"י אדר"י וא"כ הי"נ יהי ק"י הש"ס הנ"ל כן כיון דמוכח מדברי חכמים דגם ר"י מודה דמעוברת חברה לא ישא ולכך פריך שפיר דר"י מה הוי טעמא דמעוברת דאין לומר מכח דחסה דא"כ דידו' נמי ואין לומר דידו' חייס עליו דא"כ דאחר נמי חייס עליו והיינו מכח האיסור הוא חייס עליו ונזהר בדבר ואין לומר דהרי ליכא איסורא דהוי דבר שא"מ דהרי ר"י ס"ל דשא"מ אסור וא"כ דאחר חייס נמי עליו מכח האיסור לכך הוכרח לתרץ דר"י דמודה דמעוברת חברה אסורה הוא ס"ל הטעם דסתם מעוברת למניקה קיימא אבל לדין דקיי"ל כר"ש דדשא"מ מותר שפיר נשאר הטעם דדחסה ואינו נזהר לשמור בדבר ודידו' חייס עליו ודאחר לא חייס עליו דינו שלו ואיסורא ליכא דאף אם יהרגנו הוי דבר שא"מ ומותר ומ"מ התקנה עשו בשביל חיי נפש הולד כמו בתשש

סנדל